

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Rauman kaupunki on tarkastellut asiantuntijatyöryhmällä valtioneuvoston laatimaa selontekoa maaseutupoliittiseksi selonteoksi. Selonteko on laadittu laadukkaasti ja erinomaista kielellistä käytännettä noudattaen. Selonteko on rakenteellisesti selkeä ja etenee johdonmukaisesti suunnittelujärjestelmästä ja keskeisten käsitteiden määrittelystä toimintaympäristön kuvaukseen, maaseudun nykytila-analyysistä ja muutostekijöistä edelleen visioon, teemoitettuihin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Maaseutupoliittinen selonteko on tarpeellinen ja ajankohtainen maaseutupoliittikkaa täsmäntävä ja selkeyttävä asiakirja. Se kytkeytyy Rauman kaupunkia ympäröivien maaseutumaisten alueiden mukaan lukien saaristoalueiden kestävään kehitykseen ja kasvuun.

Raumalle on laadittu v. 2024 vahvan ja vaikuttavan Rauman kaupunkistrategiaa konkretisoiva kestävä kehityksen ohjelma. Primäärit kestävä kehityksen tavoitteet Raumalla ovat 1. ilmasto- ja ilmastoviihtaisuus kaupunki, 2. elinvoiman edellytysten turvaaminen, 3. hyvinvointia yhteisö viihtyisässä merikaupungissa ja 4. oikeudenmukainen hallinto. Selonteossa tuodaan kehittämissuosituksia, jotka liittyvät kaikkiin Rauman kärkikestävyydestavoitteisiin.

Maaseutupoliittinen selonteko kytkeytyy Rauman toimintaympäristössä kuntaliitoksen vuonna 2009 myötä Rauman kaupunkiin liitetyn Lapin kunnan ja vuonna 2007 liitetyn Kodisjoen kunnan kehityskaareen sekä saaristoalueisiin.

Rauman saaristoon on laadittu Matkailun Master Plan saariston luontomatkailun ja virkistyskäytön kehittämisen suuntaa viitoittamaan ja askeleiden määrittämiseksi vuoteen 2030. Selonteossa nostetaan esiin myös tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla on yhtymäkohtia em. Master Planiin.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Rauman kaupungilla ei kommentoitavaa osiosta.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Rauman kaupungilla ei kommentoitavaa osiosta.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Maaseutuvisio on hyvin laadittu.

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuositukset

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuositukset (24 kpl) olennaiset?

Kyllä.

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

1. Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita.
2. Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuususkkoa.

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

-

**Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)?
(Merkitse kehittämissuosituksen numerot 1-24)**

1,7, 8, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18

1. Digitaalisen kuilun kaventaminen

Maaseutututkimukset ovat pitkään osoittaneet luotettavan ja nopean laajakaistayhteyden, erityisesti valokuituyhteyksien, kriittisen merkityksen maa-seutualueiden elinkeinotoiminnalle ja kehitysedellytyksille. Laajakaistayhteyksien lisääminen ja parantaminen EU-rahastojen avustuksella ja kylien yhteistyönä mahdollistaa maaseutualueiden paikallisen kumppanuuden ja resilienssin vahvistamisen myös kriisitilanteissa. Nopeat tietoliikenneyhteydet luovat perusedellytykset yrittämiselle, osaamisen kasvattamiselle, yhteistyölle ja verkostoille sekä innovaatioille ja kestävälle talouden kasvuille maaseudulla.

5. Saaristoliikenne Raumalla ei pysyvää asutusta saaristossa.

7. Koordinaatio EU-rahastojen välillä

EUn maaseuturahoituksen kohdentaminen kaupungin keskustan ulkopuolisille saaristo- ja taajama-alueille on koettu haastavana kokonaisvaltaisen elinvoiman vahvistamisen edistämisen ja kestävä talouden tukemisen kannalta.

Maaseutu ja kaupunki ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa Rauman matkailutoimialan kannalta, jossa talouden rakenteet ja elinvoimaa uudistavat tulovirrat kohdentuvat pääosin kaupunkialueille. Maaseudulla (esimerkiksi Sammallahdenmäen Unescon maailmanperintökohde) ja saaristossa (matkailusaaret Kylmäpihlaja, Kuuskajaskari, Rekkaari ja Nurmes) sijaitsee vetovoimakohteita, joihin matkailijat hakeutuvat nähtävyyksien houkuttelemassa. Rauman kestävä kehityksen ohjelman tavoitteena investointien avulla luoda yrityksille edellytyksiä kehittää kestävä palveluliiketoimintaa kohteilla. Matkailuelinkeinon kokonaisvaltaisen kehittämisen kannalta matkakohteen hallinnossa on tärkeä pystyä suuntaamaan kehittämisrahoitusta kaupunkikeskustassa toimiville matkailutoimijoille.

Luonnonvarakeskuksen tekemän arvioinnin mukaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2022 (maaseutuohjelma) yritysrahoitus (EU:n maaseuturahastosta) on kohdentunut ensisijaisesti kasvuyrityksille. Kasvuyritysten pääasiallinen sijaintipaikka kuitenkin keskittyy keskusta-alueelle, vaikka niiden palvelut hyödyttävät, vahvistavat elinvoimaa ja työllistävät laaja-alaisesti koko kaupungin asukkaita ja elinkeinoelämää. Niin ikään keskusta-alueen yritysten alihankkijat ja yhteistyökumppanit sijaitsevat usein maaseutu- ja saaristoalueilla.

Rauman kaupunki korostaa, että keskusta- ja maaseutualueet ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään elinvoiman näkökulmasta.

Rauman kaupunki oli meneillään olevaa ohjelmakautta suunniteltaessa valmis sitoutumaan ns. Kaupunki-Leaderiin, joka olisi mahdollistanut yhteishankkeet maaseudun-, saariston ja kaupunkikeskustan yritysten ja yhdistysten kanssa. Suunniteltu toimintamuoto ei kuitenkaan saanut rahoitusta.

Nuorten tasa-arvoinen kohtelu ja mahdollisuuksien tarjoaminen asuinpaikasta riippumatta on tärkeää. Raumalla on hyödynnetty mm. Nuoriso Leader -rahoitusta, jonka käytöstä on päättänyt Leader nuorisotyöryhmä. Rauman kaupunki ja 4H-yhdistys tekevät yhteistyötä Rauman kesäyrittäjyysohjelmassa, joka tarjoaa työllistymis- sekä kehitymis- ja verkostoitumismahdollisuuksia niin keskusta- kuin maaseutualueiden nuorille.

8. Maaseudun kehittäminen CAP post 2027

EUn maaseudun kehittämisen rahoituksen hakemiseen, käyttöön ja raportointiin liittyvään työhön tarvitaan usein korkeakoulutusta, vahvaa osaamista ja projektinjohtamisen taitoja. Samaan aikaan maaseudun asukkaiden ja työvoiman osaaminen on muilla aloilla kuin tässä vaadittava työ. Rahoitusta myöntävien tahojen tulee varmistaa, että sekä hankerahoituksen hakua ja hallinnointia varten tarvittavaa osaamista ja neuvontapalveluita löytyy paikallistasolta. Rahoitusehtojen ja raportointijärjestelmien tulisi olla sellaisia, että ne eivät muodostu rahoituksen hakemisen ja kehittämisen esteiksi.

Myös perusedellytykset kuten toimivat tietoliikenneyhteydet tulee pystyä tarjoamaan maaseudun kehittämisen hankevaroilla toteutetun toiminnan tehokasta seuranta- ja hallinnointia ajatellen.

11. TKI-rahoitus, innovaatiojärjestelmä ja pienet toimijat, nuoret ja naiset

Rahoituksen ja työvoiman saaminen maaseudulla työllistävälle alalle on haastavaa. Luova talous, tietotalous, digiyrittäjyys ja puhtaaseen siirtymään liittyvät kestävä kehityksen liiketoiminta-alat ovat tulevaisuuden aloja ja monipuolistavat entisestään maaseudun asukkaiden elinkeinorakennetta. Tulevaisuuden alat edellyttävät korkeakoulutusta ja osaamista, jotka usein ovat saatavilla vain suurimmista yliopisto- ja korkeakoulukaupungeista.

Maaseutualueiden asuttuna pysymisen kannalta nuorten lapsiperheiden ja erityisesti naisten kiinnittyminen kyliin ja maaseudun yhteisöihin on avainasemassa.

12. Osaaminen ja työvoima

Työvoimapalveluiden siirtyminen valtionhallinnosta kuntien peruspalvelutuotantoon luo uusia mahdollisuuksia hoitaa ja löytää kunnan elinvoimaisuutta tukevaa osaamista ja työvoimaa myös maaseudulta. Tässä on tarpeen huomioida, että työvoimapalveluiden järjestämistä varten perustetut työllisyysalueet palvelevat kaupunkia ympäröiviä maaseutumaisempia kuntia ja työssäkäyntialueita. Työllisyysalueen tiedon, rekrytointien ja palveluiden kuntarajat ylittävällä toiminnalla on mahdollisuus hakea TKI-rahoitusta ja skaalata innovaatiojärjestelmiä talouden uudistamista varten ja rekrytoida maaseudun nuoria ja maaseudun pitovoiman vahvistamiseksi.

Samalla on kuitenkin tärkeä tunnistaa ja tunnustaa tosiasia, että valtionhallinnosta siirtyneillä työvoimapaalveluiden asiantuntijoiden osaaminen EU:n tarjoamasta maaseuturahoituksesta ja projektihallinnosta on ohuehkoa.

Osaamisperusteinen talous tukee kestävyys siirtymää kehittämällä sen toteuttamiseksi tarvittavaa tietotaitoa ja osaamista, jota tarvitaan esimerkiksi bio- ja kiertotaloudessa mahdollistamaan uusiutuvien ja uusiutumattomien luonnonvarojen vähempää, tehokasta ja kestävää käyttöä. Kerran käyttöön otetuista luonnonvaroista on saatava mahdollisimman paljon taloudellista arvoa, joka tuottaa yhteistä hyvää myös paikallisella tasolla maaseutualueilla.

Osaamisperusteisen talouden rakenteiden uudistumista tukevaa valtion julkista rahoitusta on tutkitusti kohdentunut suurimpiin kaupunkeihin, etenkin pääkaupunkiseudulle ja maakuntakeskuksiin. Koulutukseen, TKI-toimintaan ja innovaatorahoitukseen sekä julkisiin hankintoihin kuin myös valtion työpaikkoihin liittyvät rahavirrat kohdentuvat suurimpiin kaupunkeihin. Maaseutualueilta edellytetään vahvaa omaehtoista talouden rakenteiden uudistamista.

Kestävyys siirtymässä, jossa huomioidaan taloudellisen ulottuvuuden lisäksi ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyys, kytkeytyy työvoiman kysyntäpotentiaali etenkin kestävästi hoidettuun rakennettuun ympäristöön, luonto- ja kulttuuriympäristöihin, luonnonvarojen käytön paikallisen lisäarvon nostamiseen, luonnosta saatavan hyvinvoinnin edistämiseen sekä paikalliseen kestäväan ruokajärjestelmän ja kestäväan matkailun edistämiseen. Tavoitteet kytkeytyvät useaan talouden sektoriin ja edellyttävät toteutuakseen tietoisia ja kokonaisvaltaisia panostuksia maaseutualueilla.

Useat tutkimukset korostavat maaseutualueiden asuttavuuden ja monipuolisen elinkeinotoiminnan merkityksen, mikäli tavoitteena on muu kuin maaseutualueiden muuttaminen taloudellisen kasvun resurssivarastoksi. Koulutustason ja työllisyysasteen nostaminen sekä yrittäjyyden lisääminen maaseutualueilla vahvistaa kestävyys siirtymää ja kestäväa kasvua.

13. Yhteisö talous

Yhteisö taloudessa yhdistetään liiketoiminnan ja yhteisöllisen hyödyn tavoittelu ammatillisella otteella. Yhteisö talous tulee nähdä puuhastelun sijaan ammatillisena yrittäjyytenä, jolle tulee luoda yhteisöjen yritystoimintaa mahdollistava ja tukeva ekosysteemi. Yhteisö talouden toimintaa tukevan ekosysteemin kehittäminen edellyttää rohkeita ja innovatiivisia pilottikokeiluja palveluiden uudenlaisten yhteissuunnittelun ja -tuottamisen mallien testaamiseksi sekä yhteisö yrittäjyyden yritys muotojen kehittämiseksi ja niiden vaikutusten arvioimiseksi. Lisäksi ekosysteemin kehittämiseksi tarvitaan yhteisöjen yrittäjyyden polun kehittämistä, mukaan lukien monipuolisemmat rahoitus mahdollisuudet, sekä sosiaalisten kriteerien käytön kehittämistä julkisissa hankinnoissa.

Yhteisö talouden innovatiivisten kokeilujen ja sitä edistävien toimintamallien luominen yhteistyössä paikallisen ja kansallisen TKI-toimijoiden kanssa edellyttää vahvaa ja toimivaa yhteistyötä kaupunkia ympäröivän maaseudun kanssa ja tähän liittyvän osaamisen kasvattamista maaseudulla.

15. Asuttavuuden varmistaminen

Maaseutualueiden asukkaiden, yhteisöjen ja yritysten osallisuuden varmistaminen on keskeistä, kunta valmistellaan muutoksia peruspalveluverkossa, ja arvioidaan sekä seurataan muutosten

vaikutuksia. Osallistumismahdollisuuksien tarjoaminen ja osallisuuden varmistaminen ovat tärkeitä kaupungin peruspalveluverkoston kehittämisen kannalta.

Osallisuuden, vaikuttamisen ja kuulluksi tulemisen kokemus on useilla maaseutualueiden asukkailla jäänyt ohueksi. Talouden ja yhtäältä palveluiden laatutason ylläpidon osalta joudutaan tekemään ikäviäkin päätöksiä osin puutteellisin tiedoin. Tosin vaikutusten seurantaan on tarpeellista kiinnittää entistä vahvempaa huomiota ja nostaa sieltä esiin tehtävien muutosten aiheuttamat myönteiset seikat ja hyödyt.

16. Luonnonvarat, maankäyttö ja oikeudenmukaisuus

Oikeudenmukaisuus luonnonvarojen käytön ja hyötyjen ja haittojen jakautumisen ja kohdentumisen kannalta on keskeistä Rauman kaupungin sosiaalisesti kestävä kehityksen kannalta. Kansallisella tasolla tulisi luoda suunnittelun suuntaviivoja tukemaan alueellisten- ja paikallisten tasojen ratkaisuja.

Rauman kaupunki alleviivaa tutkimus- ja koulutusinstituutioiden sekä valtion kanssa tehtävää yhteistyötä oikeudenmukaisten prosessien ja menetelmien kehittämiseksi paikallisen hyväksyttävyyden edellytysten luomiseen muun muassa vihreän siirtymän investointien suunnittelussa ja maankäytön ratkaisuissa. Kestävyyssiirtymän ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi on olennaista konkretisoida ja tuoda esiin niistä saatavat hyödyt. Viestinnässä ei voida keskittyä pelkkiin haittavaikutuksiin, sillä vastustus voi vaarantaa kestävä kasvun tavoitteiden saavuttamisen.

17. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan edellytykset

Rauman nykyinen kaupunkistrategia tukeutuu vahvasti raumalaisten yhdistysten ja järjestöjen tekemään työhön. Hyvinvointialueuudistuksen toteuduttua vuoden 2023 alusta, kaupungin rooli yhdistys- ja järjestötoiminnan kumppanina on muuttunut ja tuo muutosprosessi on edelleen käynnissä. Raumalla on laadittu "Järjestöyhteistyön linjaukset" -asiakirja helpottamaan järjestöjen yhteistyötä Rauman kaupungin kanssa. Toimintatapoja yhtenäistämällä sekä yhteisiä pelisääntöjä määrittämällä pyritään tavoitteelliseen ja entistä vaikuttavampaan järjestötyöhön. Yhdistysten ja järjestöjen tukemiselle on Rauman kaupungissa vahva tahtotila, joka näkyy myös vuotuisina taloudellisina panostuksina. Raumalla arvostetaan järjestötoimintaa, omalta osaltaan ja omalla panoksellaan kaupunki haluaa mahdollistaa järjestöjen kehittyvän toiminnan ja tehokkaan toimintaympäristön.

Kansalais- ja järjestötoiminnalla on erityisen suuri merkitys Rauman maaseudulla, jossa järjestöjen keskeisiä tehtäviä ovat erilaisten tapahtumien, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso-, harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan järjestäminen, ympäristöhoito, perinteen ja historian tallentaminen sekä asukas- ja kylätoiminnan ylläpitäminen.

Aktiiviset paikallisyhteisöt ovat Rauman kahden maailmanperintökohteen (Vanha Rauma ja Sammallahdenmäki) sekä Selkämeren kansallispuiston luonto- ja kulttuuriarvojen säilymisen ja ylläpitämisen kannalta merkittävässä asemassa. Maailmanperintökohteet ja Selkämeren kansallispuisto saarineen näyttelee merkittävää roolia kulttuurin, luontohyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden, osallisuuden ja luottamuksen sekä resilienssin vahvistamisen kannalta.

18. Osallistaminen, vuorovaikutus ja yhteistyö

Kuntien tulee panostaa kuntalaisten osallistamiseen monin eri tavoin esim. sähköisten palautepalvelun ja kyselyjen avulla. Esimerkiksi Raumalla kaupunki ylläpitää ja koordinoi kylien neuvottelukunnan toimintaa ja huolehtii sitä kautta yhteistyöstä kylien, maaseututoimijoiden (mm. Leader Ravakka) ja kunnallishallinnon välillä.

Luonto- ja kulttuuriarvoja säilyttävällä vapaaehtoistyöllä pyritään sitouttamaan toimijoita saariston arvojen ylläpitoon, esiintuomiseen ja vahvistamiseen ja luomaan positiivisia vaikutuksia paikallisyhteisöille.

Kansalaisia lähellä olevien järjestöjen valtionavustusten mittavat leikkaukset vaikeuttavat työtä, jota tehdään suuressa määrin vapaaehtoistyönä. Järjestöjen on pystyttävä luomaan uusia keinoja toimintojen rahoittamiseen.

Digitalisaation aikakaudella on huomioitava myös sen ulkopuolelle jääneiden haavoittuvassa asemassa olevien maaseudun asukkaiden ja monipaikkaisten asukkaiden äänen kuuluminen heitä koskevassa päätöksenteossa oikeudenmukaisen hallinnon ja osallistavan suunnittelun käytänteiden takaamiseksi.

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Ei kommentoitavaa.

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuositukseen suosituskohtaisesti:

-

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

Ovat. Selonteon liitteessä 6 ansiokas osio käsittelee maaseutumaisten alueiden perus- ja akuuttiresilienssiä. Erityisesti Suomen länsirannikolla huoltovarmuuden merkitys on kasvanut ja kasvaa edelleen akuuttiresilienssin kannalta. Rannikkoa ympäröivien kylien ja haja-asutusalueiden varautuminen ja vahvuus perusresilienssin ylläpitäjänä korostuu.

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Ei kommentoitavaa.

7. Muut täydennystarpeet

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

Ei

Kupiainen Kristiina
Rauman kaupunki - Rauman kaupunginhallituksen konserni- ja
elinvoimajaosto 12.8.2025

Asia:

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle VN/30583/2023

1. Yleiset huomiot. Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää?

Rauman kaupunki on tarkastellut asiantuntijatyöryhmällä valtioneuvoston laatimaa selontekoa maaseutupoliittiseksi selonteoksi. Selonteko on laadittu laadukkaasti ja erinomaista kielellistä käytännettä noudattaen. Selonteko on rakenteellisesti selkeä ja etenee johdonmukaisesti suunnittelujärjestelmästä ja keskeisten käsitteiden määrittelystä toimintaympäristön kuvaukseen, maaseudun nykytila-analyysistä ja muutostekijöistä edelleen visioon, teemoitettuihin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Maaseutupoliittinen selonteko on tarpeellinen ja ajankohtainen maaseutupoliitikkaa täsmentävä ja selkeyttävä asiakirja. Se kytkeytyy Rauman kaupunkia ympäröivien maaseutumaisten alueiden mukaan lukien saaristoalueiden kestäväan kehitykseen ja kasvuun.

Raumalle on laadittu v. 2024 vahvan ja vaikuttavan Rauman kaupunkistrategiaa konkretisoiva kestäväan kehityksen ohjelma. Primäärit kestäväan kehityksen tavoitteet Raumalla ovat 1. ilmastoviisas kaupunki, 2. elinvoiman edellytysten turvaaminen, 3. hyvinvoiva yhteisö viihtyisässä merikaupungissa ja 4. oikeudenmukainen hallinto. Selonteossa tuodaan kehittämissuosituksia, jotka liittyvät kaikkiin Rauman kärkikestävyystavoitteisiin.

Maaseutupoliittinen selonteko kytkeytyy Rauman toimintaympäristössä kuntaliitoksen vuonna 2009 myötä Rauman kaupunkiin liitetyn Lapin kunnan ja vuonna 2007 liitetyn Kodisjoen kunnan kehityskaareen sekä saaristoalueisiin.

Rauman saaristoon on laadittu Matkailun Master Plan saariston luontomatkailun ja virkistyskäytön kehittämisen suuntaa viitoittamaan ja askeleiden määrittämiseksi vuoteen 2030. Selonteossa nostetaan esiin myös tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla on yhtymäkohtia em. Master Planiin.

2. Maaseutupoliitiikan suunnittelujärjestelmä. Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupoliitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset? Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

Rauman kaupungilla ei kommentoitavaa osiosta.

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät. Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

4. Kansallinen maaseutuvisio. Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen? Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Maaseutuvisio on hyvin laadittu.

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuosituks

- Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuosituks (24 kpl) olennaiset? Kyllä.
- Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1–3 kappaletta)?
 1. Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita.
 2. Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuususkkoa.
- Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuosituks (1–5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuositusten numerot 1-24) 1, 7, 8, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18
- Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Ei kommentoitavaa.

1. Digitaalisen kuilun kaventaminen

Maaseutututkimukset ovat pitkään osoittaneet luotettavan ja nopean laajakaistayhteyden, erityisesti valokuituyhteyksien, kriittisen merkityksen maa-seutualueiden elinkeinotoiminnalle ja kehitysedellytyksille. Laajakaistayhteyksien lisääminen ja parantaminen EU-rahastojen avustuksella ja kylien yhteistyönä mahdollistaa maaseutualueiden paikallisen kumppanuuden ja resilienssin vahvistamisen myös kriisitilanteissa. Nopeat tietoliikenneyhteydet luovat perusedellytykset yrittämiselle, osaamisen kasvattamiselle, yhteistyölle ja verkostoille sekä innovaatioille ja kestäväälle talouden kasvulle maaseudulla.

2. Yleishyödyllinen kyläverkkorakentaminen

3. Kestävä liikkuminen ja liikenne

4. Yksityisteiden kunto

5. Saaristoliiikenne Raumalla ei pysyvää asutusta saaristossa.

6. Maaseutuvaikutukset, asuminen ja talouden rakenteet

7. Koordinaatio EU-rahastojen välillä

EUn maaseuturahoituksen kohdentaminen kaupungin keskustan ulkopuolisille saaristo- ja taajama-alueille on koettu haastavana kokonaisvaltaisen elinvoiman vahvistamisen edistämisen ja kestävän talouden tukemisen kannalta.

Maaseutu ja kaupunki ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa Rauman matkailutoimialan kannalta, jossa talouden rakenteet ja elinvoimaa uudistavat tulovirrat kohdentuvat pääosin kaupunkialueille. Maaseudulla (esimerkiksi Sammallahdenmäen Unescon maailmanperintökohde) ja saaristossa (matkailusaaret Kylmäpihlaja, Kuuskajaskari, Rekkaari ja Nurmes) sijaitsee vetovoimakohteita, joihin matkailijat hakeutuvat nähtävyyksien houkuttelemassa. Rauman kestävän kehityksen ohjelman tavoitteena investointien avulla luoda yrityksille edellytyksiä kehittää kestävää palveluliiketoimintaa kohteilla. Matkailuelinkeinon kokonaisvaltaisen kehittämisen kannalta matkakohteen hallinnossa on tärkeä pystyä suuntaamaan kehittämisrahoitusta kaupunkikeskustassa toimiville matkailutoimijoille.

Luonnonvarakeskuksen tekemän arvioinnin mukaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2022 (maaseutuohjelma) yritysrahoitus (EU:n maaseuturahastosta) on kohdentunut ensisijaisesti kasvuyrityksille. Kasvuyritysten pääasiallinen sijaintipaikka kuitenkin keskittyy keskusta-alueelle, vaikka niiden palvelut hyödyttävät, vahvistavat elinvoimaa ja työllistävät laaja-alaisesti koko kaupungin asukkaita ja elinkeinoelämää. Niin ikään keskusta-alueen yritysten alihankkijat ja yhteistyökumppanit sijaitsevat usein maaseutu- ja saaristoalueilla.

Rauman kaupunki korostaa, että keskusta- ja maaseutualueet ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään elinvoiman näkökulmasta.

Rauman kaupunki oli meneillään olevaa ohjelmakautta suunniteltaessa valmis sitoutumaan ns. Kaupunki-Leaderiin, joka olisi mahdollistanut yhteishankkeet maaseudun-, saariston ja kaupunkikeskustan yritysten ja yhdistysten kanssa. Suunniteltu toimintamuoto ei kuitenkaan saanut rahoitusta.

Nuorten tasa-arvoinen kohtelu ja mahdollisuuksien tarjoaminen asuinpaikasta riippumatta on tärkeää. Raumalla on hyödynnetty mm. Nuoriso Leader -rahoitusta, jonka käytöstä on päättänyt Leader nuorisotyöryhmä. Rauman kaupunki ja 4H-yhdistys tekevät yhteistyötä Rauman kesäyrittäjyysohjelmassa, joka tarjoaa työllistymis- sekä kehittymis- ja verkostoitumismahdollisuuksia niin keskusta- kuin maaseutualueiden nuorille.

8. Maaseudun kehittäminen CAP post 2027

EUn maaseudun kehittämisen rahoituksen hakemiseen, käyttöön ja raportointiin liittyvään työhön tarvitaan usein korkeakoulutusta, vahvaa osaamista ja projektinjohtamisen taitoja. Samaan aikaan maaseudun asukkaiden ja työvoiman osaaminen on muilla aloilla kuin tässä vaadittava työ. Rahoitusta myöntävien tahojen tulee varmistaa, että sekä hankerahoituksen

hakua ja hallinnointia varten tarvittavaa osaamista ja neuvontapalveluita löytyy paikallistasolta. Rahoitusehtojen ja raportointijärjestelmien tulisi olla sellaisia, että ne eivät muodostu rahoituksen hakemisen ja kehittämisen esteiksi.

Myös perusedellytykset kuten toimivat tietoliikenneyhteydet tulee pystyä tarjoamaan maaseudun kehittämisen hankevaroilla toteutetun toiminnan tehokasta seuranta ja hallinnointia ajatellen.

9. YPK-toimintamallin laajempi hyödyntäminen

10. Kestävän elinvoimaisuuden indikaattoritarkastelu

11. TKI-rahoitus, innovaatiojärjestelmä ja pienet toimijat, nuoret ja naiset

Rahoituksen ja työvoiman saaminen maaseudulla työllistävälle aloille on haastavaa. Luova talous, tietotalous, digiyrittäjyys ja puhtaaseen siirtymään liittyvät kestävän kehityksen liiketoiminta-alat ovat tulevaisuuden aloja ja monipuolistavat entisestään maaseudun asukkaiden elinkeinorakennetta. Tulevaisuuden alat edellyttävät korkeakoulutusta ja osaamista, jotka usein ovat saatavilla vain suurimmista yliopisto- ja korkeakoulukaupungeista.

Maaseutualueiden asuttuna pysymisen kannalta nuorten lapsiperheiden ja erityisesti naisten kiinnittyminen kyliin ja maaseudun yhteisöihin on avainasemassa.

12. Osaaminen ja työvoima

Työvoimapalveluiden siirtyminen valtionhallinnosta kuntien peruspalvelutuotantoon luo uusia mahdollisuuksia hoitaa ja löytää kunnan elinvoimaisuutta tukevaa osaamista ja työvoimaa myös maaseudulta. Tässä on tarpeen huomioida, että työvoimapalveluiden järjestämistä varten perustetut työllisyysalueet palvelevat kaupunkia ympäröiviä maaseutumaisempia kuntia ja työssäkäyntialueita. Työllisyysalueen tiedon, rekrytointien ja palveluiden kuntarajat ylittävällä toiminnalla on mahdollisuus hakea TKI-rahoitusta ja skaalata innovaatiojärjestelmiä talouden uudistamista varten ja rekrytoida maaseudun nuoria ja maaseudun pitovoiman vahvistamiseksi.

Samalla on kuitenkin tärkeä tunnistaa ja tunnustaa tosiasia, että valtionhallinnosta siirtyneillä työvoimapalveluiden asiantuntijoiden osaaminen EU:n tarjoamasta maaseuturahoituksesta ja projektihallinnosta on ohuehkoa.

Osaamisperusteinen talous tukee kestävyys siirtymää kehittämällä sen toteuttamiseksi tarvittavaa tietotaitoa ja osaamista, jota tarvitaan esimerkiksi bio- ja kiertotaloudessa mahdollistamaan uusiutuvien ja uusiutumattomien luonnonvarojen vähempää, tehokasta ja kestävää käyttöä. Kerran käyttöön otetuista luonnonvaroista on saatava mahdollisimman paljon taloudellista arvoa, joka tuottaa yhteistä hyvää myös paikallisella tasolla maaseutualueilla.

Osaamisperusteisen talouden rakenteiden uudistumista tukevaa valtion julkista rahoitusta on tutkitusti kohdentunut suurimpiin kaupunkeihin, etenkin pääkaupunkiseudulle ja maakuntakeskuksiin. Koulutukseen, TKI-toimintaan ja innovaatorahoitukseen sekä julkisiin hankintoihin kuin myös valtion työpaikkoihin liittyvät rahavirrat kohdentuvat suurimpiin kaupunkeihin. Maaseutualueilta edellytetään vahvaa omaehtoista talouden rakenteiden uudistamista.

Kestävyyssiirtymässä, jossa huomioidaan taloudellisen ulottuvuuden lisäksi ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyys, kytkeytyy työvoiman kysyntäpotentiaali etenkin kestävästi hoidettuun rakennettuun ympäristöön, luonto- ja kulttuuriympäristöihin, luonnonvarojen käytön paikallisen lisäarvon nostamiseen, luonnosta saatavan hyvinvoinnin edistämiseen sekä paikalliseen kestäväan ruokajärjestelmän ja kestäväan matkailun edistämiseen. Tavoitteet kytkeytyvät useaan talouden sektoriin ja edellyttävät toteutuakseen tietoisia ja kokonaisvaltaisia panostuksia maaseutualueilla.

Useat tutkimukset korostavat maaseutualueiden asuttavuuden ja monipuolisen elinkeinotoiminnan merkityksen, mikäli tavoitteena on muu kuin maaseutualueiden muuttaminen taloudellisen kasvun resurssivarastoksi. Koulutustason ja työllisyysasteen nostaminen sekä yrittäjyyden lisääminen maaseutualueilla vahvistaa kestäväyssiirtymää ja kestäväa kasvua.

13. Yhteisötalous

Yhteisötaloudessa yhdistetään liiketoiminnan ja yhteisöllisen hyödyn tavoittelu ammatillisella otteella. Yhteisötalous tulee nähdä puuhastelun sijaan ammatillisena yrittäjyytenä, jolle tulee luoda yhteisöjen yritystoimintaa mahdollistava ja tukeva ekosysteemi. Yhteisötalouden toimintaa tukevan ekosysteemin kehittäminen edellyttää rohkeita ja innovatiivisia pilottikokeiluja palveluiden uudenlaisten yhteissuunnittelun ja -tuottamisen mallien testaamiseksi sekä yhteisöyrittäjyyden yritysmuotojen kehittämiseksi ja niiden vaikutusten arvioimiseksi. Lisäksi ekosysteemin kehittämiseksi tarvitaan yhteisöjen yrittäjyyspolun kehittämistä, mukaan lukien monipuolisemmat rahoitusmahdollisuudet, sekä sosiaalisten kriteerien käytön kehittämistä julkisissa hankinnoissa.

Yhteisötalouden innovatiivisten kokeilujen ja sitä edistävien toimintamallien luominen yhteistyössä paikallisen ja kansallisen TKI-toimijoiden kanssa edellyttää vahvaa ja toimivaa yhteistyötä kaupunkia ympäröivän maaseudun kanssa ja tähän liittyvän osaamisen kasvattamista maaseudulla.

14. Monipaikkaisuuden seuranta

15. Asuttavuuden varmistaminen

Maaseutualueiden asukkaiden, yhteisöjen ja yritysten osallisuuden varmistaminen on keskeistä, kunta valmistellaan muutoksia peruspalveluverkossa, ja arvioidaan sekä seurataan muutosten vaikutuksia. Osallistumismahdollisuuksien tarjoaminen ja osallisuuden varmistaminen ovat tärkeitä kaupungin peruspalveluverkoston kehittämisen kannalta.

Osallisuuden, vaikuttamisen ja kuulluksi tulemisen kokemus on useilla maaseutualueiden asukkailla jäänyt ohueksi. Talouden ja yhtäältä palveluiden laatutason ylläpidon osalta joudutaan tekemään ikäviäkin päätöksiä osin puutteellisin tiedoin. Tosin vaikutusten seurantaan on tarpeellista kiinnittää entistä vahvempaa huomiota ja nostaa sieltä esiin tehtävien muutosten aiheuttamat myönteiset seikat ja hyödyt.

16. Luonnonvarat, maankäyttö ja oikeudenmukaisuus

Oikeudenmukaisuus luonnonvarojen käytön ja hyötyjen ja haittojen jakautumisen ja kohdentumisen kannalta on keskeistä Rauman kaupungin sosiaalisesti kestävä kehityksen kannalta. Kansallisella tasolla tulisi luoda suunnittelun suuntaviivoja tukemaan alueellisten- ja paikallisten tasojen ratkaisuja.

Rauman kaupunki alleviivaa tutkimus- ja koulutusinstituutioiden sekä valtion kanssa tehtävää yhteistyötä oikeudenmukaisten prosessien ja menetelmien kehittämiseksi paikallisen hyväksyttävyyden edellytysten luomiseen muun muassa vihreän siirtymän investointien suunnittelussa ja maankäytön ratkaisuissa. Kestävyyssiirtymän ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi on olennaista konkretisoida ja tuoda esiin niistä saatavat hyödyt. Viestinnässä ei voida keskittyä pelkkiin haittavaikutuksiin, sillä vastustus voi vaarantaa kestävä kasvun tavoitteiden saavuttamisen.

17. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan edellytykset

Rauman nykyinen kaupunkistrategia tukeutuu vahvasti raumalaisten yhdistysten ja järjestöjen tekemään työhön. Hyvinvointialueuudistuksen toteuduttua vuoden 2023 alusta, kaupungin rooli yhdistys- ja järjestötoiminnan kumppanina on muuttunut ja tuo muutosprosessi on edelleen käynnissä. Raumalla on laadittu "Järjestöyhteistyön linjaukset" -asiakirja helpottamaan järjestöjen yhteistyötä Rauman kaupungin kanssa. Toimintatapoja yhtenäistämällä sekä yhteisiä pelisääntöjä määrittämällä pyritään tavoitteelliseen ja entistä vaikuttavampaan järjestötyöhön. Yhdistysten ja järjestöjen tukemiselle on Rauman kaupungissa vahva tahtotila, joka näkyy myös vuotuisina taloudellisina panostuksina. Raumalla arvostetaan järjestötoimintaa, omalta osaltaan ja omalla panoksellaan kaupunki haluaa mahdollistaa järjestöjen kehittyvän toiminnan ja tehokkaan toimintaympäristön.

Kansalais- ja järjestötoiminnalla on erityisen suuri merkitys Rauman maaseudulla, jossa järjestöjen keskeisiä tehtäviä ovat erilaisten tapahtumien, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso-, harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan järjestäminen, ympäristöhoito, perinteen ja historian tallentaminen sekä asukas- ja kylätoiminnan ylläpitäminen.

Aktiiviset paikallisyhteisöt ovat Rauman kahden maailmanperintökohteen (Vanha Rauma ja Sammallahdenmäki) sekä Selkämeren kansallispuiston luonto- ja kulttuuriarvojen säilymisen ja ylläpitämisen kannalta merkittävässä asemassa. Maailmanperintökohteet ja Selkämeren kansallispuisto saarineen näyttelee merkittävää roolia kulttuurin, luontohyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden, osallisuuden ja luottamuksen sekä resilienssin vahvistamisen kannalta.

18. Osallistaminen, vuorovaikutus ja yhteistyö

Kuntien tulee panostaa kuntalaisten osallistamiseen monin eri tavoin esim. sähköisten palautepalvelun ja kyselyjen avulla. Esimerkiksi Raumalla kaupunki ylläpitää ja koordinoi kylien neuvottelukunnan toimintaa ja huolehtii sitä kautta yhteistyöstä kylien, maaseututoimijoiden (mm. Leader Ravakka) ja kunnallishallinnon välillä.

Luonto- ja kulttuuriarvoja säilyttävällä vapaaehtoistyöllä pyritään sitouttamaan toimijoita saariston arvojen ylläpitoon, esiintuomiseen ja vahvistamiseen ja luomaan positiivisia vaikutuksia paikallisyhteisöille.

Kansalaisia lähellä olevien järjestöjen valtionavustusten mittavat leikkaukset vaikeuttavat työtä, jota tehdään suuressa määrin vapaaehtoistyönä. Järjestöjen on pystyttävä luomaan uusia keinoja toimintojen rahoittamiseen

Digitalisaation aikakaudella on huomioitava myös sen ulkopuolelle jääneiden haavoittuvassa asemassa olevien maaseudun asukkaiden ja monipaikkaisten asukkaiden äänen kuuluminen heitä koskevassa päätöksenteossa oikeudenmukaisen hallinnon ja osallistavan suunnittelun käytänteiden takaamiseksi.

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

- **Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?**

Ovat.

Selonteon liitteessä 6 ansiokas osio käsittelee maaseutumaisten alueiden perus- ja akuuttiresilienssiä. Erityisesti Suomen länsirannikolla huoltovarmuuden merkitys on kasvanut ja kasvaa edelleen akuuttiresilienssin kannalta. Rannikkoa ympäröivien kylien ja haja-asutusalueiden varautuminen ja vahvuus perusresilienssin ylläpitäjänä korostuu.

- **Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?**

Ei kommentoitavaa.

7. Muut täydennystarpeet. Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

Ei

